

Orientacions per al professorat

INTRODUCCIÓ

Aquesta proposta se centra en l'alimentació, la salut i l'educació com a necessitats bàsiques a les quals milions de persones al món no tenen accés. Es parteix de dues idees clau: la primera és que totes les persones tenim dret a tenir cobertes aquestes necessitats i la segona, que encara que sigui un dret universal, la distribució injusta dels recursos n'impedeix el compliment.

OBJECTIUS

1. Saber que una gran part de la població mundial, especialment la que viu als països pobres, no té cobertes necessitats bàsiques com ara l'alimentació, la salut i l'educació.
2. Identificar algunes desigualtats entre països rics i països pobres.
3. Analitzar les causes i les conseqüències, tant a escala personal com a escala col·lectiva, que es puguin derivar de no tenir cobertes les necessitats bàsiques.
4. Buscar alternatives per resoldre el problema de la desigualtat a escala mundial i possibles accions per contribuir a eliminar-ne les causes.
5. Reflexionar i mantenir actituds de participació i implicació personal en activitats que poden ajudar a millorar directament o indirectament les condicions indignes en què viuen les persones dels països pobres.

CONTINGUTS

Valors, actituds i normes

Relativització de les necessitats bàsiques dels països rics.

Actitud crítica i de rebuig envers situacions d'injustícia.

Valoració de les opinions i sentiments de les persones.

Respecte.

Cooperació.

Participació.

Interès per la resolució dels problemes d'una manera justa.

Conceptes

Situacions que demostrin que una gran part de la població no té cobertes les necessitats bàsiques.

Drets humans que es refereixin a l'alimentació, la salut i l'educació.

Alguns països en els quals la població no té cobertes les necessitats bàsiques i continents a què pertanyen.

Indicadors que demostrin que les necessitats bàsiques sobre alimentació, salut i educació no es cobreixen uniformement arreu del món.

Causes i conseqüències, individuals i col·lectives, de no tenir cobertes les necessitats d'alimentació, salut i educació.

Procediments

Lectura i anàlisi de textos.

Lectura i interpretació de dades estadístiques.

Lectura de gràfics.

Anàlisi d'imatges.

Debat i argumentació.

Diferenciació entre causa i conseqüència.

Redacció de documents.

Reflexió i comparació d'experiències.

TEMPORALITZACIÓ

Quatre sessions classe. Aquesta proposta pot ser el punt d'inici per a altres activitats més globals, com ara jornades o setmanes monogràfiques sobre els temes presentats, ampliació d'algun dels temes dels llibres de text o bé desenvolupament d'activitats interdisciplinàries per cicles prenent com a tema central o centre d'interès aquesta proposta.

ACTIVITATS D'APRENTATGE

LA MEVA OPINIÓ ÉS QUE...

Objectiu: Motivar sobre el tema i fer emergir les idees prèvies.

Descripció: Observació de les fotografies de la portada referides a llocs o situacions en què les necessitats d'alimentació, salut i educació estiguin cobertes i a d'altres en què no ho estiguin. Aportació d'opinions sobre el que observen i sobre altres qüestions, com ara les possibles causes i conseqüències per a persones i països.

Orientacions: La intenció és provocar un debat genèric en el qual els alumnes opinin sobre les qüestions centrals que tractaran posteriorment (les situacions, les causes, les conseqüències i les possibles solucions). Seria oportú que el professor o la professora incidís sobre les opinions respecte de les possibles causes i conseqüències i centrés el debat en preguntes com per exemple les següents: Quines poden ser les causes que la població no tingui cobertes aquestes necessitats? Quines conseqüències poden tenir per a les ciutats o països on viuen aquestes persones?

Caldria valorar la incidència del problema en els països rics i en els països pobres i remarcar-ne les diferències. Seria útil recollir en un document, recuperable després, les opinions del grup classe.

TOTES LES PERSONES NO TENEN LES NECESSITATS BÀSIQUES COBERTES

Objectiu: Identificar desigualtats en la cobertura de les necessitats bàsiques a escala mundial.

Descripció: Lectura d'un text i diferenciació, amb colors, de les idees principals que responen a les dues preguntes centrals que es plantegen.

Orientacions: Encara que les dues preguntes bàsiques no ho recullin, els professors haurien d'incidir en la idea de la globalització de la pobresa i la riquesa. És a dir, que hi ha pobres i rics tant als països menys desenvolupats com als més desenvolupats. Es pot suggerir que es reculli material fotogràfic sobre el tema (es pot utilitzar posteriorment). El resultat del treball individual es posa en comú. És important que al final de la sessió les idees bàsiques quedin clares i definides.

COM ET SENTIRIES SI FOSSIS EL PROTAGONISTA?

Objectiu: Analitzar diferents casos particulars de persones que no tenen cobertes les necessitats bàsiques i intentar contrastar-los amb les situacions que viu aquí l'alumnat. Relativitzar el que als països rics es considera necessitats bàsiques.

Descripció: Lectura i identificació de textos i identificació del tipus de necessitats que no tenen cobertes les persones presentades en cada cas. Reflexió sobre el contrast amb la vida dels alumnes als països rics i les possibles sensacions de l'alumnat si visquessin en les condicions que es plantegen.

Orientacions: S'hauria de potenciar l'empatia a partir de l'anàlisi i la comparació amb les necessitats que tenen cobertes els alumnes als països rics. És interessant que l'alumnat estableixi prioritats en tot allò que considera necessitats bàsiques a la seva vida quotidiana.

UNES QUANTES DADES PER PENSAR

Objectiu: Identificar les desigualtats que hi ha entre els països rics i els països pobres pel que fa a les necessitats bàsiques que la població té cobertes.

Descripció: Observació de dades estadístiques que recullen les desigualtats que es donen en la cobertura d'algunes necessitats bàsiques. Reflexió sobre aquella desigualtat l'eliminació de la qual es considera més urgent.

Orientacions: Aquesta activitat s'hauria de realitzar individualment o en petit grup. Després, podria seguir una posada en comú.

UNS QUANTS GRÀFICS PER ANALITZAR

Objectiu: Contrastar les desigualtats amb el que proclamen alguns articles de la Declaració dels drets humans.

Descripció: Agrupació dels diferents països segons el continent al qual pertanyen.

Lectura de fragments de dos articles de la Declaració universal dels drets humans i associació a cada un d'aquests drets la informació estadística i gràfica que demostra que aquests drets no es compleixen.

Orientacions: El professor o la professora hauria de destacar la dimensió col·lectiva del problema.

Aquesta activitat permet plantejar activitats i problemes de matemàtiques.

CAUSES

Objectiu: Identificar alguna causa de la manca de cobertura de les necessitats bàsiques als països pobres.

Descripció: Lectura d'un text i subratllat de les causes amb colors diferents, segons la necessitat bàsica a la qual es refereixin.

Orientacions: Possiblement, el professor haurà d'ajudar a aclarir la noció de causa i potser també n'hagi d'explicar i desenvolupar alguna de les que apareixen al text.

CONSEQÜÈNCIES PER A LES PERSONES

Objectiu: Identificar algunes conseqüències que poden rebre les persones que no tenen cobertes les necessitats bàsiques d'alimentació, salut i educació.

Descripció: Lectura d'un text i selecció de la conseqüència que es considera més greu (amb més implicacions) per a les persones.

Orientacions: Possiblement, el professor o la professora haurà d'explicar o desenvolupar algunes de les conseqüències amb exemples del context dels alumnes. Seria aclaridor que els alumnes reflexionessin sobre el grau en el qual viuen aquestes conseqüències en la seva vida quotidiana.

CONSEQÜÈNCIES PER AL PAÍS

Objectiu: Identificar algunes de les conseqüències que pot representar per al país el fet que la població no tingui cobertes les necessitats bàsiques.

Descripció: Pluja d'idees sobre les possibles conseqüències per al país i comparació amb un quadre de síntesi on han d'indicar les conseqüències que ja havien esmentat i el tipus de necessitat o necessitats no cobertes del qual es deriva.

Orientacions: Amb les idees aportades per la classe es pot elaborar una llista. A continuació, el treball de comparació pot ser individual o en petit grup. S'hauria d'intentar relativitzar la perspectiva subjectiva i individualista dels problemes i incidir en les implicacions col·lectives, així com també centrar l'atenció en l'observació de com els contextos en què viuen les persones condicionen les seves vides i, per tant, per què és important canviar-los.

SIMULEM QUE...

Objectiu: Reflexionar sobre possibles accions que puguin realitzar els diferents poders econòmics i polítics dels diferents països.

Descripció: Joc de simulació en el qual la classe es divideix en dues comissions d'experts, una que representa els països pobres i una altra, els països rics. La seva comesa és pensar el que es podria fer des dels països. Exposició de conclusions, debat i redacció de documents.

Orientacions: Es tracta que els alumnes pensin formes alternatives de resolució de problemes. És important potenciar el diàleg i l'argumentació.

QUÈ HE APRÈS?

Objectiu: Sintetitzar les idees bàsiques dels aprenentatges realitzats i reflexionar sobre el procés seguit.

Descripció: Omplir un quadre amb les idees bàsiques sobre el que consideren que han après, amb quines activitats ho han fet o en quin moment creuen que ho han fet.

Orientacions: Aquest quadre pot servir de material per realitzar l'activitat següent. És important que cada alumne hagi fet la seva reflexió personal. Amb les aportacions de tots es pot realitzar un mural. També es podria convertir en un mapa conceptual i contrastar-lo amb les opinions que es van donar a l'activitat inicial.

I NOSALTRES COM PODEM AJUDAR?

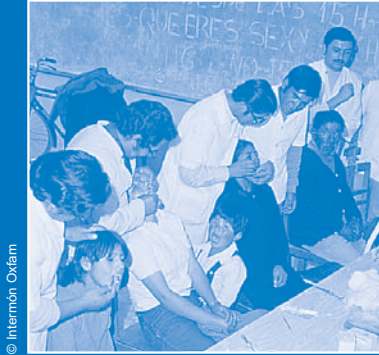
Objectiu: Reflexionar i potenciar actituds d'implicació personal. Aplicar els coneixements adquirits.

Descripció: En petits grups, aportar possibles idees d'accions individuals o com a grup classe, que puguin ajudar a millorar o eliminar les condicions de vida indignes en què viuen milions de persones. També consisteix a portar a terme algunes d'aquestes accions.

Orientacions: S'ha de destacar la importància de les accions personals i la seva capacitat d'incidir en l'àmbit col·lectiu (difusió d'idees, aportacions a col·lectius, exposicions, escrits, voluntariat, etc.). Cal subratllar que es pot influir amb aportacions o accions directes en els llocs afectats o indirectament mitjançant la difusió d'idees, la conscienciació sobre les situacions d'injustícia, etc.

1er Cicle de Secundària

TOTS TENIM DRET A

© Intermón Oxfam

© Intermón Oxfam

© Tomás Abella - Intermón Oxfam

PERÒ MILIONS DE PERSONES VIUEN EN ALTRES CONDICIONS

© Intermón Oxfam

© M. Ayguavives - Intermón Oxfam

© Tomás Abella - Intermón Oxfam

Autor: José Palos

TOTES LES PERSONES **NO** TENEN LES NECESSITATS BÀSIQUES COBERTES

Llegeix aquest text i subratlla en color les dades que afirmen la frase anterior

La pobresa, és a dir, la conseqüència que la riquesa estigui repartida desigualment, és el principal impediment perquè totes les persones tinguin cobertes les necessitats bàsiques, com ara l'alimentació, la salut i l'educació. Així ho expressa la Declaració universal dels drets humans. Es diu que les diferències entre els països rics i els pobres cada vegada són més grans quan, en realitat, els progressos tecnològics i la bona voluntat dels més rics podrien disminuir-les. Segons dades de l'ONU, hi ha prop de 800 milions de persones mal alimentades, 250 milions de nens s'utilitzen com a mà d'obra infantil, prop de 1.000 milions de persones adultes són analfabetes i 1.000 milions de persones no tenen accés a aigua potable. Malgrat que hi ha persones molt riques als països pobres i moltes persones pobres als països rics, la majoria dels habitants que no gaudeixen d'unes condicions de vida digna viuen als països més pobres.

Quin és el principal impediment perquè totes les persones tinguin cobertes les seves necessitats bàsiques?

COM ET SENTIRIES SI FOSSIS EL PROTAGONISTA?

Quines de les coses que ara tens ja no et semblarien tan importants?

© Jemmy Matthews

Sóc l'únic de la meva família que va a l'escola

nombrosa. De tots els meus germans i germanes, jo sóc l'únic que vaig a l'escola. La resta no hi va mai, han de treballar picant pedra. Quan vaig a l'escola, que és un mòdul prefabricat amb pupitres molt vells, he de caminar més de dues hores. A l'escola aprenc moltes coses i m'ho passo d'allò més bé perquè estem tots junts, petits i grans. De vegades, el mestre no ve perquè es posa malalt. N'hi ha que diuen que és perquè li paguen molt poc.

Tenim poques medicines

Jo visc en una casa de fang i palla, sense aigua corrent ni corrent elèctric. No tenim clavegueres. A les èpoques de calor, hi ha molts mosquits i, de vegades, quan ens piquen, ens poden transmetre una malaltia molt perillosa que es diu paludisme. Hi ha cops que ens posem malalts per beure aigua que agafem de les fonts o dels rierols. L'hospital o el metge cauen molt lluny i, ben sovint, ens curem amb medicines fetes amb herbes.

© Internón Oxfam

© Geoff Sayer / Oxfam

Gairebé sempre mengem el mateix

A la meva família tots treballem moltes hores a la plantació de cafè. Al final del dia acabem molt cansats perquè la tasca és dura, sol fer molta calor i el menjar no és gaire abundant. Mengem blat de moro, unes quantes verdures, plàtans... De vegades a les festes mengem carn d'au o d'algun animal que han caçat i que és riquíssima. Però a les èpoques de mala collita o quan paguen molt malament el cafè, anem a recollir plantes i arrels comestibles per poder subsistir.

UNES QUANTES DADES PER PENSAR

Discutiu entre tots quines d'aquestes diferències haurien d'eradicar-se amb més urgència

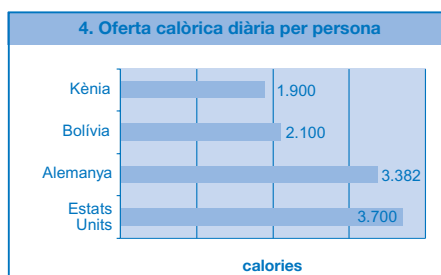
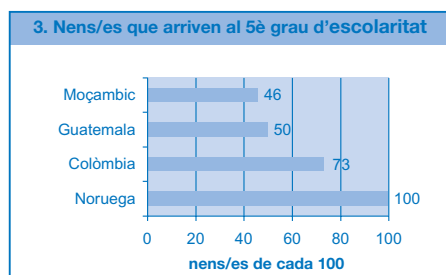
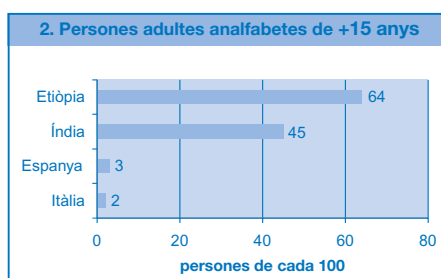
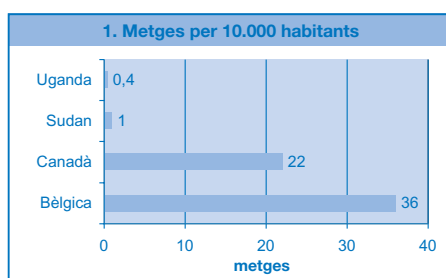
	Països més rics	Països més pobres
Metges per cada 10.000 habitants	25	7
Mortalitat infantil de menys d'1 any per cada 1.000 nascuts	6	72
Persones adultes de més de 15 anys analfabetes de cada 100	1	31
Població amb accés a aigua potable de cada 100	100	70

Aquestes xifres són generals per a tots els països junts, però no vol dir que tots els països per separat tinguin la mateixa mortalitat o la mateixa quantitat de metges per cada 10.000 habitants.

UNS QUANTS GRÀFICS PER ANALITZAR

Esbrina a quin continent pertany cada un d'aquests països i agrupa'ls per continents

Quin cas et crida més l'atenció? Per què?

Aquests textos s'han extret d'articles sobre els drets humans. Indica el gràfic que demostra quin dret no es compleix

Text dels drets humans	Títol del gràfic que demostra que no es compleixen a tots els països
Art. 25. Tota persona té dret que se li asseguri, com també a la seva família, la salut i el benestar i, en especial, l'alimentació l'assistència mèdica i els serveis socials necessaris.	
Art. 26. Tota persona té dret a l'educació. La instrucció elemental serà obligatòria.	

CAUSES

Llegeix aquest text i subratlla d'un color diferent les causes de:

- la manca d'aliments
- la manca de serveis de salut o la impossibilitat d'accedir-hi
- la manca d'accés a l'educació bàsica
- altres causes

Les causes que els països pobres no tinguin aquestes necessitats bàsiques cobertes són difícils de resumir en poques línies. En general, podem dir que tenen a veure amb la manca de recursos, la impossibilitat d'invertir en la producció agrícola o la formació de metges i la construcció d'hospitals o escoles. Com que no hi ha hospitals ni metges ni prou escoles, no tothom pot accedir als serveis de salut bàsica ni tots els nens i nenes poden estar escolaritzats. Altres vegades la causa es relaciona amb el fet que els camperols no poden decidir sobre els preus de les llavors i dels aliments que produeixen i, per tant, els beneficis que treuen de l'agricultura són molt minsos.

Sembla estrany i inexplicable que no s'inverteixi prou en aquestes necessitats bàsiques quan, d'altra banda, es gasten fortunes en armes o en publicitat.

La vida de totes les persones encara no té el mateix valor

CONSEQÜÈNCIES PER A LES PERSONES

Llegeix el text següent i escriu la conseqüència que consideris més greu per a les persones

Si una persona no té prou aliments, hi ha moltes possibilitats que emmalalteixi, creixi amb problemes de salut, tingui dificultats per rendir a la feina o en l'estudi i, possiblement, es vegi obligada a buscar menjar de la manera que sigui. Si les persones no poden accedir als serveis de salut, augmenten les possibilitats que es posin malaltes, que les malalties s'agreugin i que tinguin majors dificultats per dur a terme una feina. Per tant, aportaran menys recursos a la família i, en general, el seu futur serà poc esperançador. Si les persones no tenen accés a l'educació bàsica, es limiten les seves possibilitats de desenvolupament en el món laboral i de participació en les organitzacions socials.

Per no tenir una alimentació suficient:

Per no tenir accés als serveis de salut:

Per no tenir una educació bàsica:

CONSEQÜÈNCIES PER AL PAÍS

Quines conseqüències creieu que pot tenir per a un país el fet que la seva població no tingui cobertes les necessitats bàsiques d'alimentació, salut i educació? Feu una llista amb les opinions de la classe.

De la llista de conseqüències que apareixen en el quadre següent, heu d'indicar les que coincideixen amb les vostres opinions i a quina necessitat bàsica es refereixen (alimentació = 1; salut = 2; educació = 3).

Conseqüències per al país	Havia sortit (SÍ/NO)	Necessitat no coberta
Tindrà una població mal alimentada		
Haurà de comprar aliments a altres països		
Augmentaran les malalties i/o epidèmies		
Necessitarà més metges i medecines		
Augmentarà la mortalitat		
Tindrà menor capacitat de producció		
Tindrà dificultats per aplicar els nous avenços tecnològics		
Tindrà dificultats per incorporar-se al desenvolupament de l'economia mundial		
Estarà limitada per buscar les seves pròpies sortides econòmiques		
Els seus ciutadans tindran limitacions per participar en la construcció d'una societat democràtica		
Possiblement augmentaran les situacions de violència, els robatoris, l'explotació infantil, els conflictes bèl·lics interns i el control policial		
Tindrà més possibilitats de ser governat per dictadors		
Augmentarà la despesa en armes		
La seva població emigrarà cap a llocs on hi hagi aliments, treball, seguretat i llibertat		

SIMULEM QUE...

Pensem quines coses es podrien fer als països rics i als pobres per canviar aquesta situació. Podeu utilitzar la informació de l'activitat anterior

Fem veurem que la meitat de la classe és un equip d'experts dels països més rics i l'altra meitat un equip d'experts dels països més pobres. Cada grup es reunirà per separat i pensarà les coses que es podrien fer implicant-hi tothom, però especialment els que tenen més poder. Cada grup redactarà un document amb les seves propostes i l'exposarà a l'altre equip amb la intenció d'establir un debat. Segurament hi haurà propostes que seran oposades a les de l'altre grup, però justament es tracta de dialogar, tenint en compte que l'objectiu dels dos grups és el mateix. Finalment, un o dos representants de cada equip redactaran un document conjunt.

¿QUÈ HE APRÈS?

Redacta unes quantes frases que recullin el que has après i en quines activitats ho has descobert

HE APRÈS QUE...	HO HE APRÈS FENT...